

Sygn. akt SNO 4/17

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 kwietnia 2017 r.

Sąd Najwyższy - Sąd Dyscyplinarny w składzie:

SSN Barbara Skoczowska (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Józef Frąckowiak

SSN Katarzyna Gonera

Protokolant Katarzyna Wojnicka

przy udziale Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Sądu Okręgowego w [...] po rozpoznaniu na rozprawie w dniu 26 kwietnia 2017 r., sprawy **P.C.**

sędziego Sądu Rejonowego w [...]

w związku z odwołaniem obwinionego

od wyroku Sądu Apelacyjnego - Sądu Dyscyplinarnego w [...]

z dnia 27 września 2016 r., sygn. akt ASD .../15,

uchyla zaskarżony wyrok i sprawę przekazuje Sądowi Apelacyjnemu - Sądowi Dyscyplinarnemu w [...] do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 27 września 2016 r., sygn. akt ASD .../15, Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny w [...], uznał obwinionego sędziego Sądu Rejonowego w [...] P.C., za winnego tego, że :

1. w okresie od 27 grudnia 2012 r. do 13 marca 2014 r. w [...], jako sędzieja Sądu Rejonowego w [...], dopuścił się znaczących przekroczeń terminów do sporządzenia uzasadnień w sprawach cywilnych o sygn.: I Ns 177/08, I C 1531/12, I C 810/12, I C 3/12, I C 261/12, I C 92/13, I Ns 1546/12 oraz karnych o sygn.: X K 1410/11, X K 148/12, X K 1168/11, X K 1288/11, X K 463/11, X K 1353/11 przez co naruszył w sposób oczywisty i rażąco przepisy art. 329 k.p.c. oraz art. 423 § 1 k.p.k., tj. popełnienia przewinienia służbowego z art. 107 § 1 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. nr 98, poz. 1070 ze zm., dalej u.s.p.) i za to na podstawie art. 109 § 1 pkt 2 u.s.p. orzekł wobec niego karę dyscyplinarną nagany;

2. w okresie od 16 sierpnia 2012 r. do 31 sierpnia 2014 r. w [...], jako sędzieja Sądu Rejonowego w [...], nie podejmował niezwłocznie i celowo czynności w sprawach: I C 754/08, I C 1512/09, I C-upr 153/10, I C 219/10, I Co 3759/10, I C-upr 507/14, I Nc 468/12 oraz w sprawach o sygn.: I Co 1263/13, I C 455/10, I C 789/11, I Ns 160/08, I Ns 1366/09, I Nc 763/12, I C 2012/13, I C 2703/12, I C 1376/12, I C 889/13, I C 394/11, I C 509/11, I C 1724/12, I Ns 48/11, I Ns 1031/13, I Ns 1095/13, I Ns 1007/13, I Ns 529/13, I C 5/12, I Co 933/11, I Co 2225/11, I Co 1679/13, I C 387/11, I Ns 446/12, I C 1823/12, I Ns 647/12, I Ns 704/12, I Ns 900/12, I Co 4956/11, I Co 1881/12, I Co 2326/12, I Co 3180/12, I Co 1199/13, I Co 1366/13, I Nc 1672/13, I C 2106/12, I Co 64/14, I Co 121/14, I Co 3198/13, I Co 3387/13, I Co 3427/13, I Co 2153/13, I Co 2878/13, I Co 2756/13, I Co 2724/13, I Co 3003/13, I Co 1319/13, I C 3058/13, przez co doprowadził do przewlekłości postępowań w rozpoznawaniu wymienionych spraw w I Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w [...], naruszając w sposób oczywisty i rażąco przepis art. 6 k.p.c., postępując sprzecznie z obowiązkiem sumiennego wykonywania swoich obowiązków (art. 82 § 1 w zw. z art. 66 u.s.p.), tj. przewinienia służbowego z art. 107 § 1 u.s.p. i za to na podstawie art. 109 § 1 pkt 4 u.s.p. orzekł wobec niego karę dyscyplinarną przeniesienia na inne miejsce służbowe na obszarze właściwości Sądu Apelacyjnego w [...];

3. kosztami postępowania dyscyplinarnego obciążył Skarb Państwa.

Odwołanie od tego wyroku wniósł obwiniony P.C., który zaskarżył orzeczenie w całości, zarzucając:

1. naruszenie art. 107 § 1 u.s.p. w zw. z art. 329 k.p.c. i art. 423 § 1 k.p.k. poprzez błędne przyjęcie, nie znajdujące oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, że obwiniony swoim zachowaniem wyczerpał znamiona

przewinienia służbowego przypisanego mu w pkt. 1 zaskarżonego wyroku, w szczególności, aby „naruszył w sposób oczywisty i rażąco przepisy art. 329 k.p.c. oraz art. 423 § 1 k.p.k.”;

2. naruszenie art. 107 § 1 u.s.p. w zw. z art. 6 k.p.c. poprzez błędne przyjęcie, nie znajdujące oparcia w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym, że obwiniony swoim zachowaniem wyczerpał znamiona przewinienia służbowego przypisanego mu w pkt. 2 zaskarżonego wyroku, w szczególności, aby „naruszając w sposób oczywisty i rażąco przepis art. 6 k.p.c., postępując sprzecznie z obowiązkiem sumiennego wykonywania swoich obowiązków (art. 82 § 1 w zw. z art. 66 u.s.p.)” „doprowadził do przewlekłości postępowań w rozpoznawaniu wymienionych spraw w I Wydziale Cywilnym Sądu Rejonowego w [...]”;

3. na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na błędnym przyjęciu, że obwiniony ponosi winę w zakresie przypisanego mu w pkt. 1 wyroku przewinienia służbowego;

4. na podstawie art. 438 pkt 3 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na jego treść, polegający na błędnym przyjęciu, że obwiniony ponosi winę w zakresie przypisanego mu w pkt. 2 wyroku przewinienia służbowego;

5. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. obrazę przepisów postępowania tj. art. 7 k.p.k. mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia poprzez dokonanie oceny zebranego materiału dowodowego w sposób dowolny, a nie w sposób odpowiadający wymogowi z art. 7 k.p.k. w zw. z art. 128 ustawy z dnia 27 lipca 2001 roku Prawo o ustroju sądów powszechnych;

6. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. obrazę przepisów postępowania tj. art. 4 k.p.k. mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia poprzez pominięcie lub zminimalizowanie okoliczności korzystnych dla obwinionego;

7. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. obrazę przepisu art. 424 k.p.k. poprzez sporządzenie uzasadnienia zawierającego sprzeczności z treścią zaskarżonego wyroku;

8. na podstawie art. 438 pkt 2 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. obrazę przepisów postępowania mogącą mieć wpływ na treść orzeczenia, poprzez brak rozpoznania wniosku dowodowego obwinionego o zobowiązanie świadka S. W. do przedłożenia wszystkich pism kierowanych przez świadka do obwinionego wraz z

odpowiedziami jakich udzielił obwiniony, na okoliczność wykazania, że obwiniony odpowiedział na każde pismo kierowane do niego przez SSR S. W.;

9. na podstawie art. 438 pkt 4 k.p.k. w zw. z art. 128 u.s.p. rażącą niewspółmierność kar orzeczonych za czyny przypisane w pkt. 1 i 2 wyroku.

Podnosząc powyższe zarzuty, skarżący wniósł o zmianę zaskarżonego wyroku i uniewinnienie go od popełnienia zarzucanych mu przewinień służbowych, bądź o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania. Alternatywnie obwiniony wniósł o wymierzenie kar łagodniejszych, adekwatnych do okoliczności sprawy oraz jego warunków osobistych.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny zważył, co następuje.

Odwołanie obwinionego, wnoszące m. in. o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, należało uznać za zasadne.

Przepisy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 2016 r., poz. 2062 ze zm., dalej u.s.p.) nie definiują pojęcia „przewinienie służbowe”. Jednakże z brzmienia art. 107 § 1 tej ustawy wynika, że aby naruszenie przepisów prawa uznać za delikt dyscyplinarny, to przy ich stosowaniu musi dojść jednocześnie do oczywistej i rażącej obrazy.

W niniejszej sprawie, co zostało jednoznacznie ustalone przez Sąd Apelacyjny - Sąd Dyscyplinarny w [...], doszło do oczywistego i rażącego naruszenia przepisów art. 329 k.p.c. oraz art. 423 § 1 k.p.k., gdyż obwiniony faktycznie przekroczył ustawowe terminy do sporządzenia pisemnych uzasadnień w 13 sprawach, a zwłoka wynosiła od 21 dni do 69 dni. Zauważyć należy, że oczywistość naruszenia tych przepisów jest jednoznaczna, gdyż wynika z samego faktu przekroczenia ustawowego terminu do sporządzenia uzasadnienia (por. wyroki SN: z dnia 12 listopada 2003 r., SNO 71/03, OSN – SD, zeszyt II z 2003 r., poz. 65 oraz LEX nr 470253; z dnia 17 stycznia 2005 r., SNO 55/04, OSN – SD z 2005 r., poz. 1 oraz LEX nr 471961). Uchybienie terminowi sporządzenia uzasadnienia wydanego wyroku wpływa natomiast na przedłużenie postępowania, co godzi zarówno w prawa stron jak i autorytet wymiaru sprawiedliwości i powoduje, że w sprawie doszło również do rażącego naruszenia wyżej wskazanych przepisów. Ocena tego czynu dokonana przez Sąd Dyscyplinarny w [...] od strony przedmiotowej jest więc prawidłowa. Jednakże dla uznania obrazy przepisów prawa za przewinienie dyscyplinarne konieczne jest nie tylko wykazanie strony przedmiotowej czynu, ale również dokonanie prawidłowych ustaleń związanych ze stroną podmiotową, a więc wykazanie zawinienia w jego popełnieniu, gdyż odpowiedzialność sędziego jest odpowiedzialnością typu karnego, a więc konieczna jest wina, chociażby nieumyślna (por. wyroki SN: z dnia 27 czerwca 2002 r., SNO 18/02, LEX

nr 470242; z dnia 17 maja 2007 r., SNO 28/07, OSN – SD z 2007 r., poz. 45 oraz LEX nr 471856).

Z uzasadnienia wyroku wynika, że zdaniem Sądu I instancji, przeprowadzone postępowanie dowodowe wykazało, że SSR P.C. dopuścił się popełnienia zarzucanych mu przewinień dyscyplinarnych w sposób umyślny, w postaci zamiaru ewentualnego. Dokonując oceny zawinienia obwinionego Sąd wskazał, że sędzia zaniedbywał obowiązek terminowego sporządzania orzeczeń oraz nie podejmował niezwłocznie i celowo czynności w sprawach nie tylko ze świadomością tego, iż może to spowodować przewlekłość w ich rozpoznaniu, ale godząc się na taki stan rzeczy.

Analiza zarzutów zawartych w odwołaniu obwinionego jednoznacznie natomiast wskazuje, iż to właśnie ustalenia dotyczące strony podmiotowej obu czynów oraz możliwości przypisania mu zawinienia w ich popełnieniu, są głównym powodem kwestionowania zasadności zaskarżonego wyroku. W trakcie całego postępowania dyscyplinarnego obwiniony wskazywał, że w okresach objętych zarzutami nie był w stanie fizycznie podołać wszystkim obowiązkom i podejmować niezwłocznie czynności we wszystkich sprawach pozostających w jego referacie. Nie podejmowanie czynności niezwłocznie oraz przekraczanie terminów do sporządzania uzasadnień, jak wynika z odwołania, związane nie było więc z tym, że nie chciał ich podjąć, bądź godził się na ich niepodjęcie, w ujęciu zamiaru ewentualnego, ale dlatego, że był on ogromnie przeciążony pracą.

Należy przypomnieć, że jak wynika z ustaleń poczynionych przez Sąd Dyscyplinarny w [...], sędzia P.C., który od października 2009 r. orzekał w Wydziale X Karnym Sądy Rejonowego w [...], od 1 lipca 2012 r. przeszedł do orzekania w Wydziale I Cywilnym tegoż Sądu, gdzie otrzymał bieżący wpływ, jednocześnie w tym dniu w jego referacie w Wydziale Karnym pozostawało łącznie 135 spraw, w tym 89 z rep. K. Z dniem 15 sierpnia 2012 r., w związku z odejściem sędziego T. K. do innego Wydziału Cywilnego i pozostawieniem przez niego wszystkich nierozpoznanych spraw, referat obwinionego wzrósł do 345 spraw, w tym 126 spraw z rep. C i stał się największym liczebnie referatem w Wydziale. Tego też dnia, w referacie karnym pozostawały obwinionemu 74 sprawy, w tym 61 z rep. K. i był to również jeden z największych referatów w Wydziale Karnym. Na dzień 31 stycznia 2013 r. sędzia P.C. miał w referacie 449 spraw cywilnych oraz 20 spraw karnych.

Jak jednak zauważa Sąd Dyscyplinarny w [...], fakt iż obwiniony przez wiele miesięcy pracował równolegle w dwóch Wydziałach – Karnym i Cywilnym, nie mogło mieć jakiegokolwiek wpływu na ustalenia faktyczne w zakresie zawinienia obwinionego jak i

wymiaru kary za przypisane mu czyny, gdyż do przeniesienia do Wydziału Cywilnego doszło za zgodą obwinionego, który dobrowolnie przyjął na siebie tak znaczne obciążenie pracą.

Sąd Najwyższy – Sąd Dyscyplinarny wielokrotnie faktycznie wskazywał, że znaczne obciążenie sędziów liczbą rozpoznawanych spraw nie usprawiedliwia przewlekłości postępowań, jednakże takie stanowisko dotyczyło głównie spraw, w których sędziowie, pracując przez dłuższy czas w tym samym wydziale, przy rosnącym wpływie, nie byli w stanie opanować zaległości. Jednakże Sąd Najwyższy zawsze stał na stanowisku, że taki nadmiar obowiązków może czasami powodować brak podstaw do inicjowania postępowania dyscyplinarnego, a na pewno winien mieć znaczenie dla ustaleń związanych ze stopniem winy. Dlatego też nie można zgodzić się z Sądem Dyscyplinarnym, że okoliczności związane z przeciążeniem pracą sędziego P.C., szczególnie przez pierwsze miesiące orzekania równocześnie w obu Wydziałach nie mają znaczenia w niniejszej sprawie. Rzeczywiście sędzia dobrowolnie podjął decyzję o zmianie Wydziału, a warunki jego przeniesienia były uzgodnione bezpośrednio przez Prezesa Sądu G. R. z zainteresowanym i zgodził się on na nie, czyli zakończenie spraw karnych pozostających w jego referacie w Wydziale Karnym oraz objęcie w Wydziale Cywilnym referatu sędziego T. K. Zauważyć jednak należy, że sędzia T. K. pozostawił największy referat w wydziale liczący około 350 spraw, gdy pozostali sędziowie mieli około 200-250 spraw w referacie, a sam przeszedł do innego Wydziału Cywilnego. Sąd Najwyższy nie zna powodów podjęcia takich decyzji kadrowych, jednakże zauważa, że to również na kierownictwie sądu, a więc Prezesie i przewodniczących wydziałów należy taka organizacja pracy, by respektowane były prawa stron do rozpoznania spraw w rozsądnych terminach, a sędziowie byli w stanie podołać swoim obowiązkom. W takiej sytuacji decyzja o przydzieleniu obwinionemu największego referatu cywilnego z równoczesnym obowiązkiem rozpoznania spraw karnych wydaje się co najmniej dyskusyjna, szczególnie, że istniała prawdopodobnie możliwość pozostawienia w jego referacie jedynie rozpoczętych spraw karnych, których ukończenia przez obwinionego wymagała procedura karna. Wydaje się również, że niezbędnym jest zawsze życzliwe zainteresowanie przełożonych w sytuacjach związanych ze zmianą miejsca pracy, co niewątpliwie wiąże się z koniecznością zwiększonego wysiłku z uwagi na zmianę rodzajową rozpoznawanych spraw oraz udzielanie w takich sytuacjach niezbędnej pomocy w takim zorganizowaniu czasu pracy, aby doprowadzić do jak najszybszego rozwiązania ewentualnych problemów szczególnie, że nie zawsze początkowo metodyka pracy sędziego jest prawidłowa.

Słusznie więc podnosi skarżący, że Sąd Dyscyplinarny winien był odnieść się w swoich rozważaniach do dokonanych ustaleń i ocen wyrażonych również przez Sąd Apelacyjny – Sąd Dyscyplinarny w [...] w sprawie o sygn. ASDo ../13. Oczywiście każdy Sąd posiada samodzielność jurysdykcyjną i nie jest związany ustaleniami innych Sądów, jednakże sprawa ASDo ../13 dotyczyła bezpośrednio tych samych zagadnień, co obecna sprawa dyscyplinarna oraz okresu objętego przypisanymi mu przewinieniami dyscyplinarnymi. Obecnie Sąd Dyscyplinarny odwołując się do uchwały z dnia 26 lutego 2013 r., w sprawie ASDo ../13 wskazał jedynie, że zastrzeżenia sędziego na uwagi Prezesa Sądu Rejonowego w [...] z dnia 16 stycznia 2013 r. zostały uwzględnione, gdyż uwaga została udzielona z naruszeniem art. 37 § 4 u.s.p., bowiem Prezes żądał usunięcia skutków uchybień, już po podjęciu czynności przez sędziego. Całkowicie natomiast Sąd Dyscyplinarny pominął, że wówczas w uchwale stwierdzono, że „oceniając realia w jakich pracuje SSR J. C. należy uznać, że nadmiernym obciążeniem sędziego było powierzenie mu jednocześnie obowiązków orzeczniczych w dwóch wydziałach, tj. karnym i cywilnym, w rozmiarze jaki wynika z przedstawionych danych statystycznych, przez co nierealnym i niewykonalnym stawało się niezwłoczne podejmowanie czynności w każdej sprawie, tak by nie dopuścić do zbędnej zwłoki w rozpoznaniu sprawy”. Sąd Dyscyplinarny pominął jednak milczeniem te właśnie okoliczności, a które jak wynika z zeznań świadka G. R., były jedynym powodem zmniejszenia dopiero w marcu 2013 r. o 130 spraw referatu cywilnego obwinionego.

Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Dyscyplinarny w [...] winien ponownie dokonać analizy spraw będących przedmiotem zarzutów pod kątem nie tylko przedmiotowym, ale przede wszystkim podmiotowym, mając na względzie powyższe uwagi dotyczące obciążenia obowiązkami obwinionego szczególnie w początkowych miesiącach jego pracy w Wydziale Cywilnym, gdy równolegle orzekał w sprawach karnych. Należy również pamiętać, że dokonane ustalenia w zakresie zawinienia, winny zostać ujęte w opisie czynów ewentualnie przypisanych obwinionemu.

Na zakończenie należy zauważyć, że z uwagi na rodzaj uchybień, które spowodowały uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, przedwczesnym jest szczegółowe ustosunkowywanie do pozostałych zarzutów zawartych w odwołaniu obwinionego, dlatego też Sąd Najwyższy odniesie się do nich jedynie skrótowo i jedynie w zakresie mogącym świadczyć o nieprawidłowościach w trakcie rozpoznawania sprawy.

Niewątpliwie ma rację skarżący, że Sąd Dyscyplinarny nie rozpoznał jego wniosku dowodowego złożonego na rozprawie w dniu 25 kwietnia 2016 r. o zobowiązanie świadka

S. W. do przedłożenia wszystkich pism kierowanych przez świadka do obwinionego wraz z odpowiedziami jakie on udzielił, równocześnie przyjmując, że odpowiedział on jedynie na dwa pisma z dziesięciu, które skierowała do niego świadek. Tego rodzaju ustalenie poczynione jedynie na podstawie zeznań świadka jawi się w takiej sytuacji jako dowolne.

Czynienie niekorzystnych ustaleń z faktu, że obwiniony przebywający na zwolnieniu lekarskim, nie powiadomił sekretariatu Wydziału o aktach znajdujących się w szafie w jego gabinecie, jest co najmniej zaskakujące. Oczywistym jest bowiem, że akta spraw często znajdują się w gabinetach sędziowskich i nie jest to specyfika Sądu w [...], ale tak jest we wszystkich sądach, i dlatego wydaje się, że pierwszą decyzją przewodniczącego Wydziału, który powziął wiadomość o długotrwałym zwolnieniu sędziego, winno być polecenie wydane sekretariatowi o przejrzeniu i ewentualnym zabranii akt z gabinetu sędziowskiego.

Przypomnieć należy, że przepis art. 107 § 1 u.s.p. wyraźnie rozgranicza dwa rodzaje deliktów dyscyplinarnych powodujących odpowiedzialność dyscyplinarną sędziego. W pierwszej kolejności powołany przepis wymienia przewinienia służbowe, i właśnie z nimi wiąże oczywiste i rażące naruszenie prawa oraz, jako drugi, wskazuje na uchybienia godności urzędu. Oczywiście nie jest wykluczone, iż zachowanie danego obwinionego wyczerpuje jednocześnie znamiona obu deliktów dyscyplinarnych i wówczas dochodzi do kumulatywnej kwalifikacji. Jednakże wymaga to dokonania jednoznacznych ustaleń faktycznych oraz uzasadnienia danej kwalifikacji prawnej. Sąd Dyscyplinarny w zaskarżonym wyroku przypisał obwinionemu popełnienie dwóch przewinień służbowych polegających na oczywistej i rażącej obrazie przepisów prawa. Z uzasadnienia orzeczenia natomiast wynika, że obwiniony dopuścił się również uchybienia godności urzędu, co nie zostało w jakikolwiek sposób rozwinięte, jednakże mogło to mieć bezpośredni wpływ na rodzaj kar wymierzonych, który Sąd bezpośrednio powiązał z rodzajem przewinień dyscyplinarnych przypisanych obwinionemu. Wskazać również trzeba, że Zastępca Rzecznika Dyscyplinarnego wnosił o wymierzenie obwinionemu za przewinienie służbowe opisane w punkcie I kary upomnienia, a nie kary nagany, jak stwierdza Sąd Dyscyplinarny w uzasadnieniu orzeczenia. Okoliczność ta mogła mieć również wpływ na wymiar kary, gdyż Sąd podkreślił wymierzając karę nagany, że wynika to z uwzględnienia wniosku Rzecznika.

Wydaje się również konieczne zwrócenie uwagi, że kara dyscyplinarna wymierzana sędziom winna być zawsze adekwatna do rodzaju przewinienia dyscyplinarnego. Przy wymierzaniu kary przeniesienia na inne miejsce służbowe sędziom, którzy poprzez celowy brak działań doprowadzają do znacznej przewlekłości w wielu rozpoznawanych przez siebie sprawach, nie tylko może być dla nich korzystne, gdyż w nowym sądzie obejmują

nowy referat, ale z pewnością nie jest to korzystne dla Sądu, do którego zostaje on przeniesiony, gdyż zyskuje sędziego, którego praca nie jest zadawalająca, a z którym chętnie rozstaje się sąd, w którym on uprzednio orzekał.

Biorąc powyższe pod rozwagę, Sąd Najwyższy-Sąd Dyscyplinarny orzekł jak w sentencji wyroku.

kc